

LBRIS

We know
books

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ghica, Ion.

AMINTIRI DIN PRIBEGIA DUPĂ 1848 / I. Ghica –

București: Paul Editions, 2025

2 vol.

ISBN general: 978-630-6588-61-9

ISBN VOL 2. 978-630-6588-63-3

Paul Editions

Casa Presei Libere, nr. 1, Corp C, Sector 1, București

www.pauleditions.ro

e-mail: pauleditions@gmail.com, office@pauleditions.ro,

vanzari@pauleditions.ro, nicoleta.petcu@pauleditions.ro,

mihaela.enache@pauleditions.ro

tel: 0730.660.427; 0731.884.583

ION GHICA

AMINTIRI DIN PRIBEGIA DUPĂ 1848

NOI SCRISORI CĂTRE VASILE ALECSANDRI

Convenția Domnitorului Cuza cu ungurii. Bolliac.
Conflictul lui Eliade Rădulescu cu unii dintre
frunțașii revoluției

* *

Paul Editions

[ACȚIUNEA LUI N. BĂLCESCU
LA LONDRA ȘI PARIS].

Paris, 17 octombrie 1849.

„Cher Ghyca, je suis à Paris depuis hier soir. Je suis venu par Pesth et Vienne. Je n'ai pas le temps de te raconter la maniere toute drôle et les différents déguisements avec lesquels j'ai traversé tous les états du Schwartz-Gelb. Je t'écrirai demain une lettre détaillée. Mensonge et courage, voilà ce qui m'a sauvé.

Adieu. Mes compliments à M-me Ghyca.

Tout à toi
N. Balcesco“.

*

„Mon cher vieux, *Românul nu piere, zice o vorbă veche*. C'est ce qui m'explique le miracle de l'évasion de Balcesco. J'en suis heureux comme si j'avais revu mon propre frère. Vivent ceux qui ne sont pas morts. Voilà mes opinions. Je t'ai envoyé par un certain Mr. Losth une lettre de recommandation. Ne la prends pas au sérieux par la raison que moi-même je n'ai jamais vu mon recommandé. Agis en conséquence et porte-toi bien.

Je t'attends a Paris et, en attendant, je t'embrasse et te prie de présenter mes amities à M-me Ghyca.

Salutare frățească
Ion Alecsandri

Saliam alekim¹
V. Alecsandri.”

¹ Pace ție! (Expresie turcească de salut).

„Iubite Ghica,

Iată urmarea istoriei mele. Bolliac ți-o fi povestit-o până când ne-am despărțit lângă Caransebeș. Am intrat în acest oraș, cu toate că mi se spunea că pot găsi acolo pe dușman, fiindcă voiam să merg la Bem și altă cale nu aveam. Nu era nici imprudență, nici ușurință, nici exces de vitejie, ci numai stăruința în a îndeplini hotărârea de a ajunge în sfârșit pe Bem, după care alergam de vreo trei săptămâni. După ce m-a lăsat Bolliac, eu am propus ungurului ce ne însoțea de a intra cu mine în oraș, nevrând a expune pe Racoviță² și pe Florescu³. Ungurul a primit. Atunci și băieții n-au vrut să mă lase a merge singur și s-au rugat să le dau voie a veni și ei. Am avut norocire a nu găsi pe vrăjmaș în oraș și a apuca drumul Hațegului, unde, după o cale de un ceas, ajunserăm armata ungurească ce se retrăsese din oraș. M-am întâlnit cu capul ei, contele Lazar, și merserăm împreună până spre Poarta de fier, câmp vestit de glorie a lui Huniad⁴ cu turcii. M-am silit în tot chipul să deștept puțină inimă în contele Lazar, care împreună cu armata lui erau foarte demoralizați, îndemnându-l ca să ne oprim și să dăm acolo în acea poziție minunată o bătaie în cinstea lui Huniad. Dar în zadar îmi fu silința. Atunci îi lăsai și plecai cu soții mei spre Hațeg.

Până a nu ajunge într-acest oraș, întâlnii locuitorii și oștirea fugind și strigând: *Istene[m] Muszka*⁵ aceea ce vrea să zică că muscalii sunt în oraș. Cu toate acestea nu ne întoarserăm îndărăt și intrarăm în oraș. Muscalii erau la porțile orașului pe deal și comandantul orașului se ocupa de a capitula. Am stat în oraș până când am văzut pe muscali a porni să intre, atunci mă trăsai în grabă înapoi până la un sat anume Grădiștea. Acolo

² Constantin A. Racoviță.

³ Constantin Florescu.

⁴ Ioan Huniade.

⁵ *Dumnezeule, muscalii!*

lăsarăm trăsura și încălecarăm pe cai, luând o călăuză ca să ne treacă peste munți pe poteci spre Deva, unde ni se spune că e Bem. După o călătorie de o zi prin munți, după ce am fost primejduiți de a fi arestați și uciși de țărani reacionari, ce ne luau drept unguri, sosirăm seara la un sat Linjina, unde aflarăm că cu o zi înainte armata lui Bem s-a desfăcut și că el a pornit pe la Luncani peste munți la Orșova. Nu-ți pot descrie ce am suferit atunci, văzând toate iluziile mele pierdute pentru totdeauna. Nu mai îmi rămânea atunci decât să vedem cum să ne scăpăm viața, căci ne aflam împresurați de vrăjmași. Drumurile spre Orșova îmi erau închise și Orșova cu depărtare. Puteam cu anevoință însă a intra în țară la Vulcan, dar știam că voi fi arestuit îndată; am hotărât dar a trece printre ruși și a mă arunca în munții lui Iancu. Plecai a doua zi cu Florescu și Racoviță spre Mureș, vrând a trece acest râu printre Deva și podul Simeriei (Piski), unde și furăm prinși de cazaci și iată cum. Așteptam lângă Mureș pe un deal ca să înnopteze, să trecem râul fără a ne vedea picheturile muscălești înșirate de-a lungul râului, când ne pomenirăm cu un escadron de cazaci lângă noi. Pădurea era departe. Hotărârăm atunci a-i înșela și plecarăm spre ei, le ziserăm că suntem ai Iancului, etc. Ei ne luară cu ei să ne ducă la Lüders, ce era aproape cu tabăra. Știam că acesta mă caută și că are pe lângă dânsul copoi precum Popescu, Bălășescu și alții din țară. Pe drum ne împrietenirăm cu cazacii ce vorbeau românește, le dădurăm tutun, îi înșelarăm cu vorba, astfel încât ne dădu[ră] drumul și ne întoarserăm spre Mureș, pe care îl trecurăm a doua zi dimineața. În două zile de ostentitoare călătorie prin munți ajunserăm la Câmpeni. Iancu, pe care îl înștiințasem de sosirea mea, îmi găsise o colibă într-o pădure în preajma Câmpenilor, unde șezui ascuns o lună de zile. Rușii și nemții mă căutau pe moarte și Iancu a fost chemat de două ori la Sibiu și cercetat despre mine. Din norocire acturile care ar fi putut compromite pe Inncu nu erau cunoscute nemților și rușilor, și el putu a se dezvinovăți și să zică că nu știe unde sunt eu. Românii de acolo mi-au arătat multă dragoste și jertfire. A fost peste puțină să pot căpăta un pașaport sub orice nume. De aceea am hotărât întâi să trec în Moldova pe ascuns, pe la Toplitza peste munți, și să mă predau

moldovenilor ca să mă treacă în Turcia. Pe urmă am găsit ca mai sigur de a merge la Semlin și a trece la Belgrad. Industria muntenilor, unde mă aflam, este a face și a vinde doniți și ciubere, și astfel ei pot călători în toată Țara Ungurească fără ca nimeni să-i întrebe de pas. Hotărâi dar a mă face donițar.

Mă bolnăvisem în munți de urât și de nelucrare, mă apucaseră frigurile și un junghi. Plecai bolnav și osteneala drumului mă făcu sănătos. Am plecat împreună cu Racovița, Nenișor și Dincă, eroul bătăliei de la București cu turcii, ce fusese lângă Iancu. Eu nu voiam să-i iau, dar ei au insistat, dorind să vină cu mine la Constantinopol. Am luat trei țărani sau *Moți*, cum se numesc acolo; am încărcat trei care mari cu doniți, ne-am spoit cât am putut și ne-am îmbrăcat în zdrențe, ca să semănăm a *Moți*, și am pornit la drum prin Țara Ungurească pe la Buteni, la Arad. Luaserăm încă de la Iancu, afară de răvașele de donițari, niște atestaturi sub nume schimbate că suntem din Țara Românească și că ne-am bătut pentru Împăratul împotriva rebelilor maghiari, și că mergem pe la Semlin la Belgrad să ne căutăm familia. După o călătorie de trei zile făcurăm o întâlnire neplăcută. Un tist⁶ de gendarmerie ungar, cu mai mulți gendarmi, ne opri în cale, începu a ne căuta prin car sub pretext fie a căuta arme, găsi niște mantale și niște cizme, începu a ne sudui și a zice că le avem de furat de la domni. Nu fu destul că ne luă hainele, dar din nenorocire se găsi un atestat de acele ale lui Iancu, pe care Nenișor nu îl ascunsese bine; întrebă al cui este. Dincă spuse că e al lui și îndată îl arestuiră și nouă ne dădu voie a merge înainte. Se despărți bietul Dincă de noi fără haine, fără bani, căci n-avusei vreme a-i da, având banii ascunși. Mi-a părut tare rău de dânsul, căci e un zdravăn băiat și mă îngrijea pe drum. Cred că o fi scăpat, de vreme ce e cunoscut că s-a bătut pentru Schwarz-Gelbi, și îl știau și ei și rușii. Această întâmplare ne-a făcut a schimba drumul și a merge la Lipova, de acolo pe la Timișoara la Panciova și Semlin.

Am făcut această călătorie în 10 zile, vânzând la doniți din sat în sat și din oraș în oraș. Am trăit rău, dormind tot mereu pe iarbă umedă, în ploaie, fără foc, hrănit rău. Viața asta

⁶ Ofițer. (Ung.).

căinească m-a făcut sănătos, și apoi potriveam lucrul *avec ce fond de bonne humeur qui me manque dans les temps ordinaires et que je trouve toujours en moi dans les grandes occasions*. Așa de exemplu la Panciova am petrecut o zi întreagă în piață, pe o ploaie strașnică, vânzând ciubere și certându-mă cu babele câte un ceas pentru un crăițar. Am lăsat căruțele cu marfa la Dunăre și noi am intrat pe seară în Semlin. Am petrecut noaptea într-o cărciumă, unde am fost primiți de pomană. A doua zi dis-de-dimineată am alergat pe la cunoscuții noștri, căutând mijloc de a trece la Belgrad și i-am găsit pe toți speriați de tirania nemților, zicându-ne să fugim cât mai curând că e peste puțină să trecem în Belgrad, ce e un loc bănuț. Am fost în sfârșit la consulul englez Fontblanc, care mi-a spus tot acestea. I-am arătat că am un pas francez, dar că nu-l pot da de față, de vreme ce poartă un nume polon și supus austriac (aveam pasul lui Deivos) și că n-are nici o viză nemțească și astfel nu pot explica cum mă aflu acolo. El îmi făgădui să meargă la Belgrad să-mi scoată un răvaș de la Limperani⁷, ca să pot trece, dar îmi zise că pentru cei doi soți ai mei nu se poate face nimic și că să fiu mulțumit de voi putea trece și singur. Mă văzui atunci silit să povățuiesc pe Racovița și Nenișor să se întoarcă îndărăt în Ardeal, și, fiindcă ei nu sunt compromițați, să caute a dobândi pasuri bune cu care să călătorească. Apoi trecui Dunărea, mă îmbrăcai în hainele mele și mă întorsei în Semlin ca un om de treabă, trăgând la un hotel. A doua zi Fontblanc îmi aduse răspuns de la Limperani ca să-mi vizez pasul. Îi repetai că e peste puțină, că cum l-oi arăta la poliție mă arestează.

El îmi zise că el nu-mi poate face nimic, că Limperani are datorie a face și nu vrea, și mă lăasă în uliță. Rămăsei în poziție foarte ambarusantă⁸. Mă aflam în Semlin fără nici un pas regulat, fără să știu ce nume să dau la hotel, unde mi se cerea pasul. A mă întoarce înapoi nu se mai putea, căci căruțele plecaseră cu soții mei. Eram sigur că trebuie să mă arestuiască. Într-o asemenea poziție altul s-ar fi aruncat în Dunăre, eu am hotărât a mă arunca pe Dunăre și a mă duce la Viena. Îmi luai

⁷ Consulul francez din Belgrad.

⁸ Încurcată. (Franc.).

inima în dinți și atestatul lui Iancu în mână, și mă dusei la General-Commando. I-am spus multe și potrivite minciuni; că eram să merg la Belgrad, dar auzind că rudenția mea nu se mai află acolo, voi să mă duc la Viena să-mi continui studiile. După mai multe cercetări și consultări, am izbutit a dobândi o viză pentru Viena. În pas aveam numele de Alexandru Ionescu.

Speram că voi putea evita Pesta și a merge pe la Agram, dar vaporul de pe Sava plecase și trebuia să aștept 10 zile; fusei silit a nu pierde vreme și a pleca înainte pe Dunăre la Pesta. Mustățile mele rase mă ajută de nu fui cunoscut în Pesta, unde am fost silit a sta o zi și a umbla prin cancelarii, spre a-mi viza pasul. Aceleași au vrut să mă piardă la Viena, unde am fost asemenea foarte mult supărat de poliție în două zile ce-am șezut. Ca să iau pas de la Mussurus⁹ pentru Berlin, a trebuit să aduc un bilet de la baronul Deben, cap la poliție, că sunt supus otoman. Acesta m-a speriat atât de mult cu chestioanele lui, încât pierzând răbdarea, supărat, i-am zis: „*cela valait bien la peine de combattre pour votre empereur pour être questionné par vous comme un criminel*”. Aceste vorbe mi-au scos biletul. Astfel am scăpat de Schwarz-Gelbi. Ce e mai curios în toate acestea este că am scăpat cu banii lui Lüders.

Iancu primise 3.000 galbeni în bani de 5 ruble de la Lüders și dintr-aceia mi-a dat și mie 50 #, cu care am călătorit, căci bani nu aveam. Trebuie să știi că afară din banii ce am luat la plecarea mea din Constantinopol, despre a căror întrebuițare ți-am dat socoteala, am cheltuit încă de la mine pentru ținerea mea și a vreo nouă compatrioți 130 #. Știi că am luat de la Kossuth, când m-am dus în munți, pentru cheltuiala drumului cam 150 #, și din aceștia am cheltuit; banii ce mi-ai trimis prin Zamoiski nu i-am primit căci nu-mi trebuiau. Tu îmi ești dator cu 12 # din banii lui Skender. Am să iau vreo 4 sau 5 # de la I. Ionescu și alți atâția de la Zane¹⁰; de vei putea să-i scoți și să mi-i trimiți mă îndatorezi. De ai mijloc să mai adaugi vreo 20 sau 30 # de la tine împrumut n-ar strica, că mă aflu tare strâmtorat aici, sosind fără parale multe și fără haine.”

⁹ Constantin Mussurus, ambasadorul Turciei la Viena, mai târziu la Londra.

¹⁰ Alexandru Zane, exilat la Brussa.

[Paris], 26 octombrie [1849].

„Alaltăieri a sosit și I. Bălăceanu (al nostru) aici de la Viena. — Florescu, Caracaș¹¹ au fost în munți, și de aici s-au dus la Sibiu, vrând să se întoarcă în țară. Deivos, Duilie¹² și alții rămăseseră în Cluș (*sic!*) și erau să se retragă în munți cu gen[eralul] Gal, apoi nu știi ce s-au făcut.

În munți trebuie să știi că pe români i-a dezarmat și a băgat garnizoane prin toate satele. Cererile ce au făcut românii prin deputații lor la Viena n-au fost primite. Laurianu și Bărnuțiu sunt în Transilvania. De se va declara război, cum nu cred, apoi eu vin la Constantinopol, de nu apoi cred că tu vei veni aici. Aș [vrea] în această din urmă întâmplare să ne apucăm aici a scrie o revistă românească serioasă, care să ne dezmeticească pe toți românii din ameziala în care suntem și să ne îndrepte pe o cale bună. Pentru aceasta ne trebuie fonduri. Eu voi scrie lui Negri în Moldova. Asemenea socot că, de n-ai întrebuițat toți banii, ce cred că poate i-ai primit acum de la mumă-mea, apoi îi putem întrebuița în treaba aceasta.

Spune te rog lui Bolliac și lui Bolintineanu¹³ complimente. Bietul Bolliac a avut noroc că n-a rămas cu mine, că se prăpădea. Nevasta lui a fost la Cluș. Acum s-a dus, socot, în țară.

Eu aveam hotărârea, viind la Constantinopol, de a mă așeza între Cuțovlahi, căci socot de neapărat a dezvolta naționalitatea într-acest avantpost al românismului. De ai putea trimite un om zdravăn acolo, ca să ne facă un raport asupra stării morale și politice a lor, apoi am căuta o școală, și să dăm de lucru la atâția tineri ce mor de foame. Ar trebui ca trimisul tău să se ia acolo bine cu popii și episcopii și să-i [îndemne] a căpăta fonduri pentru deschiderea unei școli.

Eu aici am văzut pe toți, afară de doi locotenenți¹⁴, care sunt părăsiți de toți compatrioții, afară de frații Golești și Grădișteanu¹⁵. Eu după toate semnele îi cred nebuni.

¹¹ Grigore Caracaș.

¹² N. Duilie.

¹³ Dimitrie Bolintineanu.

¹⁴ I. Eliade și Chr. Tell.

¹⁵ Grigore Grădișteanu.

Spune lui Bolliac că locotenentii îl acuză că a vândut și el o bucată de țară ungarilor. Te rog să-mi scrii regulat prin toate poștile și zi lui Bolliac și Bolintineanu să-mi scrie. Dar Marin¹⁶ ce face? Spune-i multă frăție de la mine. Asemenea și [lui] Skender-bey, căruia îi vei arăta că îmi pare rău că nu l-am întâlnit ca să putem a executa planul nostru de a rămâne tâlhari în Carpați. Adio.

Al tău, *N. Bălcescu*.

Iubite, n-ar fi mijloc a dobândi de-acolo un post pe lângă ambasada de la Londra, de pildă vreun *attaché* sau secretar? De ce nu faci tu ceva cerând din parte-mi Ministeriului?"

[Paris], 6 noiembrie 1849.

„Iubite Ghica, ce, iar ne batem? Jurnalele de aici de vreo două zile ne fac s-o credem. De e adevărat, înștiințează-mă ca să vin îndată acolo. Bălăceanul e aici și pleacă peste trei zile spre Montpellier. Dar, de va fi război, apoi îndată ne întâlnim și plecăm la Constantinopol. Aici neavând ce face, m-am apucat de capul Locotenentii, ca să le plătesc de calomniile ce au vărsat asupra ta și a mea. Am poftit pe Tell să se bată la duel și nu i-a dat meșii. I-a fost frică să nu-i facă vreun glonț bubă. Am de gând să-i fac atât de ocară, încât să-i silesc să fugă din Paris. Am văzut pe baron Spleny¹⁷ la Brown și mi-a zis că are să ceară satisfacție lui Eliad pentru pricina ce știi.

Ce fac ai noștri pe acolo? Marin, frate-meu, Bolliac. Scrie-mi regulat și spune multe [complimente] la M-me Ghica din parte-mi.

Al tău
N. Bălcescu.

Spune lui Bolliac că am avut aici la Teleki o ceartă pentru

¹⁶ Serghiescu.

¹⁷ Agent diplomatic ungar.

dânsul cu Szemere, care pretindea că el n-a dat acei nasturi de diamant lui Omer Pașa. I-am spus curat și în ochi că e minciună.”

[Paris], 16 noiembrie 1849.

„*Iubite Ghica,*

Eu încă n-am primit scrisoare de la tine. Sper că cu paquebotul de la 19 voi avea. Îți trimit aici o scrisoare de la Ionescu mic¹⁸ către Ionescu mare.

Ce faceți, vă bateți sau nu? Scrie-mi ca să știu ce să fac. N-am ce-ți spune de aici. Nu facem nimic. Eu mă gătesc pentru publicație¹⁹. Aștept să-mi trimiți și tu ceva articole de acolo, de ale tale și de ale lui Ionescu.

Complimente la cocoana.

Al tău
N. B.”

Paris, 6 decembrie [1849]

„Nu ți-am scris, pe de o parte căci așteptam să aflu de ești în Constantinopol, sau ai plecat încoa, după cum îmi scrii în scrisoarea ta din 5 ale lui noiembrie.

Prin actele ce-ți va trimite Voinescu²⁰, vei vedea ce am putut face aici. Nu e tocmai bine, dar încai să ne scăpăm de locotenenti, să ne organizăm într-un chip ș-apoi lesne vom perfecționa organizația. Caută dar a dobândi cât mai multe adevzii vei putea dintre emigranții din Constantinopol și Brussa. Noi suntem aici 14, la care adăogându-se 2 de la Geneva și 2 de la Viena, fac 18. Cu cei de acolo vom putea avea majoritate.

Știi că aici, spre a nimicnici acuzațiile ce ne aruncă acei

¹⁸ Nicolae Ionescu, fratele lui Ion Ionescu de la Brad.

¹⁹ Revista *România Viitoare*, pe care o va scoate în 1851.

²⁰ Ion Voinescu II.

blestemați, care acuză ca să nu fie acuzați, am numit o comisie pentru cercetarea de bani rămași pe la unii alții.

Eu, după ce am arătat toată istoria banilor rămași la mine, am spus că, plecând din Constantinopol, am lăsat să primești tu banii de acasă și să-i ții până s-o organiza emigrația, *comme nous étions alors en train de la faire*. Că la întâmplare când nu vom izbuti a ne organiza, apoi tu poți a-i cheltui în folosul cauzei, cum îi socoti mai bine. Eu acum nu știu, primit-ai tu banii și câți? Ce-ai făcut cu ei? Despre acestea mă rog să-mi dai lămurire curată, ca să știu ce să fac aici²¹.

A sosit aici Biberstein²², polon ce-ai cunoscut în Constantinopol. A venit din Ungaria, de unde a scăpat anevoie; mi-a spus că a fost cu Duilie câțva vreme, și că acesta, dobândind un pas ca român din Transilvania, a rămas acolo pe lângă Sibiu într-un sat. Tot acolo și într-acest chip trebuie să fie Nenișor, Mano și Caracaș.

Bălăceanu e la Geneva cu Mitică Cretzulescu.

Ce s-a făcut Bolliac, frate-meu? N-am primit nici o scrisoare de la ei.

De la tine asemenea numai o scrisoare am, cea de la 5 noiembrie.

Al tău
N. Bălcescu“.

Paris, 7 decembrie [1849].

„Iubite Ghica,

„Sefels veni la mine acum și îmi aduse scrisoarea ta din 14 ale trecutei. Tare îmi pare rău că nu sosi cu o săptămână înainte. Ți-am scris ieri ce-am fost silit a face aici. De când am venit au căzut toți pe mine, așteptând numai de la mine a provoca o organizație, zicând că sunt uimiți să vadă că locotenenții îi reprezentează cu destulă nevrednicie în toate părțile.

²¹ Pentru chestiunile bănești v. și cap. IX. Bălcescu a scris un memoriu pentru justificarea banilor cheltuiți de el, memoriu publicat de G. Zane în „Revista Fundațiilor Regale” din 1 noiembrie 1939, p. 370.

²² Bystrzanowski.

Au împinseră lucrul prea iute, căci eu ceream mai înainte a mă înțelege cu tine și Magheru. Simțeam și simt trebuința unei organizații, care să ne dea o poziție, nu atât către străini cât către români, ca să putem avea oarecare inacție (*sic!*) în părțile române. Dar eram de opinie de a forma o societate secretă. Tu vezi dar câtă nenorocire că scrisoarea ta îmi veni târziu. Acum ce socoți tu să facem?

A strica și această organizare este a ne pierde cu totul în opinie și a face mulțumire mare la locotenenți. Gândește-te curat și spune-mi ce e de făcut, căci eu voi să lucrez mai înainte de toate în înțelegere și împreună cu tine, căci te iubesc și te stimez mai mult decât se poate că crezi, după arătarea d-lui Eliad. Gândesc că am trebuință să-ți spun că n-am luat niciodată pe Eliad de confident al simțămintelor mele către tine. Și aceasta este o infamie, ca atâtea altele ce a născocit acest mârșav.

Aștept cu nerăbdare o scrisoare a ta.

În privința chestiei lui Bolliac, convincția mea morală este că ungerii sunt mișei, că nu numai n-au nici o dovadă, dar încă i-am găsit curat mincinoși într-aceste 3 puncte, care sunt destule ca să dovedească că în toate mint.

1. Au pretins mai întâi, după cum și tu îmi arăți, că Bolliac a dat înapoi lui Kossuth pintenii și garnitura nasturilor în Turcia, ceea ce nu e adevărat.

2. Szemere mi-a spus aici mie că aceasta e adevăr că s-a făcut la Orșova, dar că atunci brillianturile erau încă la Bolliac și că Kossuth, în răvașul ce i-a dat, zice că brillianturile *rămân* a se trimite la X Pașa, în vreme ce eu, fiind de față când Kossuth a scris acest răvaș, țin minte că a zis, după cum i-a spus Bolliac, că brillianturile *s-au trimis*. Despre aceasta poți vedea acel răvaș ce trebuie să fie la Bolliac.

3. Ei spun că un negustor a mărturisit că în ziua plecării lui Bolliac spre Caransebeș a văzut acele brillianturi la dânsul. Apoi aceasta nu e adevărat, căci eu am fost tot mereu atunci cu Bolliac și n-am văzut venind nici un negustor, nici n-am simțit că Bolliac ar fi având acele brillante.

Despre bani, Bolliac avea 200 # dați de Kossuth – atâta numai – pe care mi i-a arătat. Când am găsit pe Bolliac la